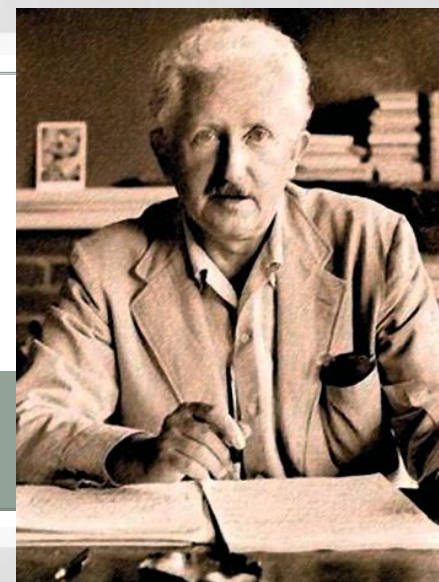

ERIK ERIKSON

PROF.DR.SC. GORDANA BULJAN FLANDER

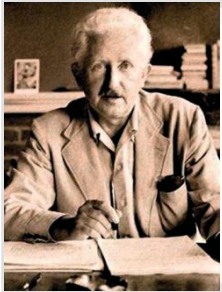
„U Eriksonovoj teoriji integrirana je psihoanalitička misao s uvidima iz drugih naučnih područja, kao što su kulturna antropologija, socijalna psihologija, razvojna psihologija, geštalt psihologija, književnost, umjetnost te proučavanje povijesnih ličnosti“.

(Maier, Three Theories Of Child Development)

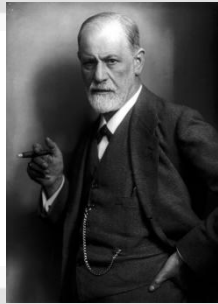
ŽIVOTNI KONTEKST

- Otac ga je rano napustio.
- Prihvatio je očuha i dugo ga smatrao pravim ocem.
- Teško je prihvaćao majčino židovstvo.
- Sam sebi je izgradio ime – dodao je srednje ime po očuhu i izmislio prezime (simbolično identitet).

Iz svega je razumljiva njegova posvećenost istraživanju identiteta s kojim se mučio i sam.

ERIKSON I FREUD

- **FOKUS** – Freud odgovara na tenzije društva uslijed seksualnih zabrana, a Erikson na socijalne promjene koje donose otuđenje.
- **GLAVNA KOMPONENTA LIČNOSTI** – Freudu je Id, Eriksonu Ego.
- **ŠIRINA DRUŠTVENOG KONTEKSTA** – Freud naglašava obitelj, a Erikson cijelu društvenu zajednicu.
- **OPTIMIZAM** – Freud proučava patologiju i nerazriješene faze, a Erikson uvijek naglašava pozitivne razvojne ishode pojedine faze.
- **BAZIČNA LJUDSKA PRIRODA** – po Freudu je više zla, po Eriksonu više dobra.
- **TRAJANJE RAZVOJA** – po Freudu je razvoj uglavnom gotov u djetinjstvu, a za Eriksona traje cijeli život.

EPIGENETIČKI ZAKON

„Razvoj je diferencijacija na osnovu unaprijed postavljenog plana tokom slijeda kritičnih perioda. U razvoju ličnosti zajednički je zadatak Ega i socijalnih procesa da održe neizbježan kontinuitet koji premošćuje neizbježni diskontinuitet između svih stadija”.

„Ljudsko biće je, dakle, u svakom trenutku organizam, ego i član društva i uključeno je u sva tri procesa organizacije”.

1. TEMELJNO POVJERENJE NASUPROT TEMELJNOM NEPOVJERENJU

- Trajanje faze: od rođenja do 1. godine
- Psihosocijalna kriza: povjerenje – nepovjerenje
- Glavno pitanje: Je li je društvo pouzdano ili nije? Hoće li netko biti tu za mene kad trebam?

MOŽEMO LI POVEZATI S PRIVRŽENOSTI?

- Razvojni zadatak: društveno vezivanje; razvoj senzornih, perceptivnih i motornih funkcija
- Psihosocijalne vrline: nada, vjera
- Maladaptacije i maligniteti: senzorna poremećenost (previše povjerenja) – povučенost (previše nepovjerenja)

1. TEMELJNO POVJERENJE NASUPROT TEMELJNOM NEPOVJERENJU (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Ovisni poremećaj ličnosti
- Nekritičnost, nedostatak veze s realitetom – SCH
- Poremećaji raspoloženja
- Anksiozni poremećaji

- Značajne veze: s majkom (danas ćemo radije reći s primarnim skrbnikom)

„Odgovarajući odnos majke prema potrebama i zahtjevima tijela i uma djeteta dovodi do toga da dijete saznaje jednom zauvijek da može imati povjerenja u nju, u sebe, i u svijet“.

2. AUTONOMIJA NASUPROT SRAMU I SUMNJI

- Trajanje faze: od 1. do 3. godine
- Psihosocijalna kriza: autonomija – sram i sumnja
- Glavno pitanje: Treba li mi pomoć drugih ili ne? Koliko sam samostalan, a koliko ovisan o drugima?

- Razvojni zadatak: kretanje; razvoj mašte; razvoj govora; samokontrola
- Psihosocijalne vrline: volja, odlučnost, hrabrost
- Maladaptacije i maligniteti: impulzivnost (previše autonomije) – kompulzivnost (previše srama i sumnje)

2. AUTONOMIJA NASUPROT SRAMU I SUMNJI (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Autoritativni roditelji djecu vode postupno i sigurno, prihvaćaju njihove pokušaje neovisnosti – dobar ishod
- Autoritarni roditelji – dijete se osjeća poraženo, razvija sram i sumnju, neurotično pokušava povratiti kontrolu, moć i kompetentnost – razvija opsesivno ponašanje
- Permisivni roditelji – dijete je samodostatno, ne poznaje granice, razvija egocentričnost, narcizam, graničnu strukturu

- Značajne veze: s oba roditelja (danas ćemo radije reći s primarnom i sekundarnim figurama privrženosti)

3. INICIJATIVA NASUPROT KRIVNJI

- Trajanje faze: od 3. do 6. godine
- Psihosocijalna kriza: inicijativa – krivnja
- Glavno pitanje: Koliko sam moralan i aktivan (vrijedan) član društva?

- Razvojni zadatak: razrješenje Edipovog kompleksa; rani razvoj moralnosti; razvoj samopoštovanja
- Psihosocijalne vrline: svrha, usmjerenost izvršenju ciljeva, hrabrost
- Maladaptacije i maligniteti: bezobzirnost (previše inicijative) – inhibiranost (previše krivnje)

3. INICIJATIVA NASUPROT KRIVNJI (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Antisocijalni poremećaj ličnosti
- Narcistični poremećaj ličnosti
- Poremećaji raspoloženja

- Značajne veze: s užom obitelji, značajnim drugima

„Odnos roditelja i djece postaje triangularan, dijete postaje nezavisan i aktivan, ako ne i kompetitivan partner“.

4. MARLJIVOST NASUPROT INFERIORNOSTI

- Trajanje faze: od 6. do 12. godine
- Psihosocijalna kriza: marljivost – inferiornost
- Glavno pitanje: Jesam li dobar u onome što radim?

- Razvojni zadatak: prijateljstvo; učenje vještina; timska igra; samoprocjenjivanje
- Psihosocijalne vrline: kompetentnost
- Maladaptacije i maligniteti: bezobzirnost (previše marljivosti) – inertnost, pasivnost (previše inferiornosti)

4. MARLJIVOST NASUPROT INFERIORNOSTI (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Histrionski poremećaj ličnosti
  - Narcistični poremećaj ličnosti
  - Poremećaji raspoloženja
  - Anksiozni poremećaji
-
- Značajne veze: sa susjedstvom, školom, širim krugom osoba

5. IDENTITET NASUPROT KONFUZIJI IDENTITETA

- Trajanje faze: od 12. do 18. godine
- Psihosocijalna kriza: identitet – konfuzija identiteta
- Glavno pitanje: Što je moj cilj u životu? Tko sam ja?

- Razvojni zadatak: tjelesno sazrijevanje; emocionalni razvoj; pripadnost vršnjačkim grupama; spolni odnosi
- Psihosocijalne vrline: vjernost, lojalnost, ideologija
- Maladaptacije i maligniteti: fanatizam – neprihvatanje (konfuzija identiteta)

5. IDENTITET NASUPROT KONFUZIJI IDENTITETA (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Fanatizam koji briše osjećaj realnosti – sumanutosti
- Manija ili depresija
- Negativni psihotični simptomi

- Značajne veze: s vršnjacima, institucijama, vršnjačkim skupinama

Kako podržati adolescenta u razvoju identiteta?

6. INTIMNOST NASUPROT IZOLACIJI

- Trajanje faze: od 18. do 40. godine
- Psihosocijalna kriza: bliskost, intimnost – izolacija
- Razvojni zadatak: uspostavljanje i održavanje stabilne veze
- Psihosocijalne vrline: ljubav
- Maladaptacije i maligniteti: promiskuitet (previše bliskosti) – okretanje sebi (previše izolacije), može kombinacija

6. INTIMNOST NASUPROT IZOLACIJI (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Histrionski poremećaj ličnosti
- Negativni psihotični simptomi

- Značajne veze: s partnerom/partnericom

7. PRODUKTIVNOST NASUPROT STAGNACIJI

- Trajanje faze: od 40. do 65. godine
- Psihosocijalna kriza: produktivnost – stagnacija
- Glavno pitanje: Hoću li ikad napraviti nešto korisno?
Što će ostati nakon mene?
- Razvojni zadatak: njegovanje emotivne veze ili braka; upravljanje karijerom i domaćinstvom; roditeljstvo
- Psihosocijalne vrline: briga

7. PRODUKTIVNOST NASUPROT STAGNACIJI (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Fiksacije
- Kriza srednjih godina
- Značajne veze: s ukućanima, najviše mužem/ženom i djecom, te suradnicima

8. INTEGRITET NASUPROT OČAJANJU

- Trajanje faze: od 65. godine do smrti
- Psihosocijalna kriza: integritet – očajanje
- Razvojni zadatak: unapređenje intelektualne snage, usmjeravanje energije na nove aktivnosti, promjena gledanja na smrt
- Psihosocijalne vrline: mudrost, razboritost
- Maladaptacije i maligniteti: oholost – duboki očaj

8. INTEGRITET NASUPROT OČAJANJU (II)

PSIHOPATOLOGIJA

- Depresija
- Značajne veze: s čovječanstvom
- Dulji životni vijek – možda dolaze nove faze...
- Erkson je doživio preko 90! 😊

HVALA NA PAŽNJI.